

pisem zákonným, a ježto zákon tento ustanovuje v závěrečné větě § 1, že pokud lze k takovým částem budovy nebo prostorům založiti a do knihy pozemkové zapsati výhradná práva užívací, jež dále možno převáděti, nutno okolnost tuto posouditi dle předpisů o. o. z. a řádu knihovního, jest souhlasiti spíše s náhledem, který neuznává speciální vlastnictví ke sklepu pod cizí půdou zřízenému, nýbrž spatřuje v tom pouhou služebnost.

Skutky trestné ke zmocnění stíhané.

I. Pojem.

Činy trestní, které se sice z úřední moci (veřejným žalobcem), však pouze se svolením (zmocněním) třetích osob stíhají, nazývají se delikty ku zmocnění stíhané. Jsou odrůdou deliktů, o nichž zahajuje se trestní řízení pouze ku návrhu soukromého obžalobce t. zv. deliktů návrhových. Společnou vlastností obou druhů těchto deliktů jest způsob jejich stíhání. Vznesení obžaloby veřejným obžalobcem závisí při deliktech ku zmocnění stíhaných od podmínky, jež jest mimo vůli veřejného obžalobce, totiž od svolení osoby třetí. Veřejný obžalobce musí tohoto svolení buď vyčkati, aneb si je vyžádati. Důvodem omezení práva veřejného obžalobce ku vznesení obžaloby jsou různé ohledy vůči zájmům zúčastněných orgánů správy veřejné, na př. armády, úřednictva atd., které by jinak (při neomezeném právu veřejného obžalobce ku vznesení obžaloby) ujmy doznati mohly. Dlužno však míti na mysli, že pouze vznesení obžaloby, tudíž pouze zahájení trestního řízení takto jest omezeno. Jakmile tudíž obžaloba vznesena a tím zároveň osvědčeno bylo, že proti trestnímu stíhání deliktu není žádných překážek, pokračuje se v trestním řízení tak, jako při deliktech officialních t. j. takových, které se stíhají z úřední moci beze všeho omezování práva obžaloby.

Naproti tomu, odepřela-li třetí osoba k tomu oprávněná své svolení, nelze obžalobu vznésti. Odepření to může se státi buď výslovně, nebo mlčky. Osoba dle zákona ku svolení oprávněná přivádí ku platnosti jisté veřejné právo, kladouc neb rušíc podmínku státního trestního stíhání.

Obsah tohoto práva svolení ku trestnímu stíhání není však nikterak pouze negativní (právo ku zabránění trestního stíhání), nýbrž i pozitivní a to tak, že osoba oprávněná má vůči veřejnému obžalobci nárok, aby před zahájením trestního řízení slyšena, po případě o svolení dožádána byla. Naproti tomu nemá tato osoba naprosto nároku žádati, aby trestní řízení, k jehož zavedení svolila, také skutečně zahájeno bylo.

Pokud se týče osob ku svolení oprávněných dlužno doložiti, že dle rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 30. května 1879 č. 2721 jest třeba svolení ministra vojenství, jestliže vojenská osoba nebo její představený slyšení býti nemohou. Ku stíhání urážek četnictva třeba dle rozhodnutí téhož soudu ze dne 26. dubna 1878 č. 3753 svolení ministra zemské obrany.

Od deliktů právě uvedených dlužno lišiti urážky veřejných úředníků jim učiněné při výkonu služby, kteréž se stíhají z povinnosti úřední beze svolení uražených.

Svolení nebo zmocnění není vázáno žádnou formou, stačí pouze výslovný projev vůle oprávněného, že proti stíhání ničeho nenamítá. Taktéž dostačí trestní udání neb omylem podaná obžaloba soukromá. Svolení z mlčení odvozené naproti tomu nestačí. Udělené svolení má platnost pouze pro jeden čin trestní.

Uděleno nebo dožádáno býti může svolení kdykoli ve lhůtě promlčecí, pouze při proviněních §§ 487 až 492 tr. z. jest veřejný obžalobce vázán lhůtou § 530 tr. z. Tato lhůta není však pro ostatní provinění závaznou, což výslovně uznáno rozhodnutím nejv. kas. s. dv. ze dne 22. června 1882, č. 1047.

II. Jednotlivé delikty:

Delikty ku zmocnění stíhané rakouského práva obsažené ve čl. IV. a V. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 8 ř. z. z roku 1863 jsou následující:

1. Přečiny a přestupky proti bezpečnosti cti uvedené v §§ 487 až 491 a 496 tr. z., pokud spáchány byly proti císařské armádě, císařskému loďstvu nebo proti samostatnému jich oddílu. Svolení jest tu potřebí se strany ministra války, po případě námořnictva.

2. Přečiny naznačené v §§ 487—492 tr. z., pokud směřují proti úřednímu jednání veřejného úředníka nebo sluhy, duchovního správce nebo vojenské osoby. Svolení udílí zde osoba uražená, po případě přednosta vyššího úřadu, jemuž osoba uražená jest podřízena. Návrh ku trestnímu stíhání může tu vycházeti bezprostředně od veřejného žalobce, který může ve lhůtě v § 530 tr. z. stanovené obžalobu v zájmu veřejném vznésti, vždy však pouze se svolením oprávněné osoby.

3. Přečin pobuřování naznačený v § 300 tr. z. směřující proti císařské armádě nebo samostatnému oddílu její. Svolení udílí ministerstvo války.

Jakožto osobní právo zaniká právo ku svolení smrti oprávněného vyjma případ oprávnění vyplývající z úředního postavení, kteréž ovšem na určitou osobu se neomezuje.

III. Řízení.

Pokud se formálního trestního řízení týče, jest svolení podmínkou jeho a musí, tvoříc legitimaci veřejného obžalobce, při podání návrhu na zavedení předběžného vyšetřování vykázano býti. Není však pochyby, že dodatečné svolení i zpětně působí.

Byl-li obžalovací spis beze svolení podán, lze proti němu dle § 213 č. 4 tr. ř. podat odpor a tím trestní řízení zastaviti. Vyjde-li při hlavním líčení na jevo, že trestní řízení bylo zahájeno beze svolení, musí obžalovaný dle § 259 č. 1 tr. ř. býti osvobozen (pro nedostatek oprávněného obžalobce) a to v řízení porotním bez dotazu porotců (§ 317 tr. ř.).

Osoba, jež ku stíhání deliktu svolila, nevystupuje v trestním řízení a nemá vůbec žádného vlivu na další jeho postup.

Při deliktech shora pod č. 1 a 2 uvedených (§§ 487—491, 496 a 300 tr. z.) jest právo oprávněné osoby daným neb odepřeným svolením vyčerpáno; pouze v tom případě, když státní zástupce stíhání deliktů odepřel, má oprávněný dle §§ 47 a 48 tr. ř. právo ku vznesení obžaloby podpůrné. Naproti tomu nemůže delikt ze zmocnění nikdy býti základem obžaloby soukromé (roz. nej. kas. s. dvoru ze dne 19. června 1886 č. 4467).

Při přečinech pod č. 2 uvedených (§§ 487—492 tr. z.) má uražený na vůli:

- a) buď vystoupiti jako soukromý obžalobce,
- b) nebo uděliti svolení ku stíhání veřejnému obžalobci,
- c) nebo konečně vznésti jako zástupce veřejného obžalobce podpůrnou obžalobu dle § 46 tr. ř.

Při přestupcích §§ 487—492 tr. ř. lze podati pouze soukromou obžalobu. Státní zástupce může tu pouze jako zástupce dle § 46 tr. ř. zakročiti (roz. nejv. kas. s. dv. ze dne 27. září 1886 č. 3861).

Podobně bylo roz. nejv. kas. s. dvoru ze dne 25. listopadu 1886 č. 11824 rozhodnuto, že přestupek § 487 tr. z. spáchaný urážkou veřejného úředníka nebo sluhy lze pouze soukromou obžalobou stihati. Byla-li státním zástupcem podána veřejná obžaloba, aniž by si byl týž vyžádal neb obdržel svolení třetí oprávněné osoby, může si tato sice stěžovati u vrchního státního návladnictví, nemá však nijakého právního prostředku.

Osnova nového trestního zákona nezná deliktů ze zmocnění stihaných, nýbrž pouze delikty návrhové v užším smyslu.

Skutky trestné politické.

I. Pojem a historický vývoj.

Pojem trestných skutků politických jest v učením a vědě velmi sporným, poněvadž je neurčitý a kolísavý. Obyčejně označují se jimi ony delikty, které jsou páchány výhradně jen z politických pohnutek, jako protivy deliktů obyčejných. Poněvadž však při trestných činech není rozhodnou pohnutka, z níž vyplývají, nýbrž jen a jen povaha skutku, jak ji konstruuje trestní zákon, popírá se politickým skutkům trestným jako zvláštnímu druhu trestných činů veškerá speciální existenční oprávněnost. Přes to však přešly téměř ve všechna moderní partikulární zákonodárství. Historický základ mají společný. Římské právo označovalo slovem »perduellio« onen těžký zločin, který byl spáchán atentátem na státní ústavu; jiným deliktem jest zrada země zahraničnímu nepříteli, »proditio«, příbuzná s prvním; zákonem Corneliovým (lex Cornelia) a zákonem »lex Julia majestatis« zvaným, byly tyto zločiny za doby římského císařství označeny jménem »crimen majestatis« a takto definovány: lex Julia majestatis, quae in eos, qui contra imperatorem vel rempublicam moliti sunt, sum rigorem extendit; byly to tedy zločiny, spáchané proti majestátu císařovu nebo proti bezpečnosti římského státu. Zločin ten rozšířen pak i na podobné trestné činy, spáchané proti senátorům a členům císařského konsilia a konsistoria. Z počátku proti »crimen laesae majestatis« nastupováno nejtěžšími tresty a to trestem smrti, zabavením jmění a prohlášením nezpůsobilosti k dědění a to nejen vůči původci a hlavním vinníkům, leč i proti spoluvinníkům, účastníkům, ba dokonce i sluhům a dětem pachatele — pokud o zločinu měli vědomí. Pokus byl trestán tak, jako zločin dokonáný. Teprve zákonem: l. 11 D (48, 4) ustanoveno, že ne všichni trestu smrti propadají, nýbrž jen ten, kdo ve zlém úmyslu (hostili animo) spáchal »crimen majestatis« proti císaři neb státu, kdežto onen, kdo z jiné pohnutky tento trestný čin páše, nemá býti na hrdle trestán (ceterum si quis ex alia causa legis Juliae majestatis reus sit, morte crimine liberatur). Tato ustanovení přešla do práva církevního a platnost jich rozšířena i na ony, kdož podnikli nepřátelský útok ve smyslu »crimen laesae majestatis« proti osobě kardinalově; konečně přijat tento zločin i do zlaté bully (tit. 24.), zvláště při nepřátelských útocích proti kurfirstům; v německých partikulárních zákonodárstvích, jakož i v řádu trestního hrdelního soudu německé říše ponechán tento zločin v celém svém rozsahu; pravíť se v něm: »Kdo zločinu se dopouští zlomyslným zrádčovstvím, má býti dle zvyklosti utracen čtvrcením.«